

Zomer 2010: een vroege lichting juveniele zandhagedissen

Ineke Schaars gaf ons per email het volgende bericht door: "17 juli zag ik op de Hoge Heide de eerste juveniele zandhagedisjes. Ze waren heel erg klein maar verschrikkelijk mooi. Dat is 5 dagen eerder dan in 2006 toen het ook zo warm was. Erg vroeg dus!". Naar aanleiding van haar email heeft Annemarie van Diepenbeek een natuurbericht opgesteld dat 20 juli is geplaatst op www.natuurbericht.nl

Kropen in de warme zomer van 2006 de jonge zandhagedissen al op 21 juli uit het ei, dit jaar zijn de eerste jonge zandhagedissen nog zes dagen eerder: de eersten zijn al op 17 juli waargenomen.

Dit is opmerkelijk, want de maand mei was volgens de KNMI wereldwijd weliswaar de warmste sinds het begin van de metingen (1880), maar in Nederland juist de koudste in 20 jaar. De maand juni heeft dit echter meer dan goed gemaakt: in groot contrast met mei was deze zeer droog, warm en zonnig, met in de laatste week zeer veel uren zon. Kennelijk hebben de broedsels van de zandhagedis hiervan ten volle kunnen profiteren.

De melding komt uit Montferland, een locatie waar een RAVON-vrijwilligster al eerder het precieze verloop van de voortplanting heeft kunnen documenteren. Gezien het opwarmende klimaat met lange en zeer warme zomers is het niet uitgesloten dat zandhagedissen de komende jaren nog vroeger in de zomer geboren zullen worden.

Normaliter begint de voortplantingsperiode van zandhagedissen in mei, soms al eind april en deze neemt de maand mei tot begin juni in beslag. De eerste juveniele zandhagedissen kruipen dan pas vanaf begin augustus uit het ei. De geboortepiek valt eind augustus en begin september, maar in koudere zomers kunnen de eieren zelfs begin oktober nog uitkomen.

Eerder in het seizoen, in juni en begin juli, hebben de vrouwtjes hun circa 13 x 9 mm grote eieren afgezet in zelfgegraven, 5-10 cm diepe holletjes op zonbeschenen zandplekken. De incubatietijd is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden en deze neemt 50-90 dagen in beslag. Zeer warme zomers kunnen het proces dus tot wel een maand versnellen. In de zomer van 1976 gebeurde dat en ook in 2006 werden de eerste juveniele zandhagedissen al vroeg waargenomen. Met de waarneming uit Montferland hoort 2010 ook tot de zeer vroege jaren voor de zandhagedis.

In zeer natte en koude zomers ontwikkelen de eieren zich langzamer, soms zo traag dat de jongen zich wel ontwikkelen in de eieren, maar geen kans maken om uit te komen, laat staan reserves op te bouwen om de winter door te komen.

Foto's: Ineke Schaars